

Prežihov Voranc: Samorastniki

1.) Primerjava zgradbe novele z Bojem na požiralniku:

Obe zgodbi imata vsevednega pripovedovalca, vendar imajo Samorastniki pripovedni okvir na začetku in koncu. Obe deli govorita o revnem slovenskem kmečkem prebivalstvu. V Boju na požiralniku je bolj poudarjen boj z naravo, medtem ko je pri Samorastnikih predstavljena predvsem brezposelnost revežev in boj proti gosposki družbi, zato je tu bolj opazna nacionalna obarvanost. Le-to avtor poudari še s tem, da napove upor in socialne spremembe. V Boju je položaj nevtralen, o Dihurjevih si vsakdo lahko ustvari svoje mnenje, pri Samorastnikih pa je v ospredju ena izrazita literarna oseba.

2.) Vloga pripovednega okvirja in prvoosebnega pripovedovalca:

Oba prispevata k večji pristnosti zgodbe in jo približata bralcu, saj je pripoved bolj osebna, ker jo pač pripoveduje ena od samih udeleženk zgodbe. Slog je v začetku in koncu močno čustveno obarvan, zaradi česa sta učinkovitejši in bolj osebni tudi nacionalna in socialna ideja.

3.) Nacionalna in socialna ideja in njuni nosilci:

Nacionalna in socialna ideja sta, kot sem že omenil, močno izraženi, in se prepletata. Socialna se kaže v boju revežev z višjimi sloji, ki jim omejujejo pravice. Nacionalna je s to idejo povezana, saj so reveži Slovenci, gospoda pa tujci. Glavna nosilka teh dveh idej je Meta, kar je še najbolj opazno pri koncu, saj sčasoma postaja samozavestnejša, pa tudi družba je vse bolj na njeni strani, zato Hudabivka postane nekakšen simbol upora proti višjemu sloju. Njeno vlogo kasneje prevzamejo njeni otroci, ki so bili v tem duhu vzgojeni in ko se razkropijo po deželi, se z njmi simbolično razširi tudi nacionalno - socialna ideja.

4.) Revščina, bogastvo, šibkost, moč in pripovedne osebe:

Vsaka od oseb ima eno od zgoraj naštetih značilnosti, ki oblikuje njeno življenje in gradi nasprotje med njo in ostalimi.

Meta je revna, zato je v boju za Ožbeja povsem nemočna, nad ostale pa jo dvigne iz ljubezni in ponosa porojena moralna vzvišenost - njena notranja moč. Zato si počasi pridobi javno mnenje in tudi na videz neomajni Karničnik se vda. Ta je gmotno močan, ima visok položaj v

družbi, je vztrajen in trmast, a se vseeno ukloni. Pravica je Vorancu očitno najpomembnejša, kar je tudi v skladu z idejo dela.

Vseh devet samorastnikov je podobnih materi, le da jih ne spoznamo tako podrobno in da verjetno niso šli skozi tako težke preizkušnje, kakor ona.

Ožbej je v vseh pogledih slabič, brez moči. Ob Metini prisotnosti se vedno navzame njenega poguma, ki pa ob srečanju z očetom takoj splahni.

5.) Metino trpljenje in zadoščanje v primerjavi z Matkovo Tino:

Tako Meta kot Tina sta trpljenje sprejeli in se do neke mere vdali v svojo usodo, delno pa sta se vsaka na svoj način uprli družbi. Tina je bila notranje razdvojena osebnost, vodila so jo čustva, nagon in vera. Njen ljubimec je bil mrtev in na tem svetu zase ni pričakovala ničesar več. Skrbelo jo je predvsem za otroka. Na življenje je gledala precej ozko in kratkoročno, pred očmi je imela le ljubljeno glavo in krst novorojenčka. Odpuščenje Device Marije ji je zadoščalo.

Hudabivniška Meta je drugačna. Telesno in duhovno je izredno trdna, v trpljenju pridobi samozavest in ponos, nikogar ne prosi odpuščanja, ker je prepričana v svoj prav. Vodijo jo globoka čustva do Ožbeja in otrok, pa tudi razum. Gleda daleč v prihodnost, na čase, ko naj bi samorastniki prevzeli oblast. Veliko bolj očitno se upre družbi kot Tina. Obe junakinji na koncu dobita moralno zadoščanje - Tina zagotovilo, da bo za otroka poskrbljeno, Meta pa zvest, da je družba sprejela njo in njene otroke.

6.) Najbolj realistični deli pripovedi:

Najbolj realističen del pripovedi je opis različnih mučenj Hudabivniške Mete - tepežev in sramotitev. S tem Voranc pokaže krutost, brezsrčnost in vzvišenost gospode, zaradi neprizadete pripovedi pa je Metino trpljenje še hujše. Najbolj osebno prizadet je slog v pripovednem okvirju, kjer je pripovedovalec prvooseben in ni časovne distance. Spmembe sloga poudarijo željeno sporočilo in pripomorejo k učinkovitosti dela.